

БҮЙРЫҚ

23 маусым 2015 ж.

Астана қаласы

ПРИКАЗ

№ 508

город Астана

**Клиникалық және эпидемиологиялық
көрсетілімдер бойынша адамдарды
АИТВ инфекциясының болуына міндетті
құпия медициналық зерттеп-қарау
қағидаларын бекіту туралы**

«Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің 115-бабының 2-тармағына сәйкес **БҮЙЫРАМЫН:**

1. Қоса беріліп отырған Клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша адамдарды АИТВ инфекциясының болуына міндетті құпия медициналық зерттеп-қарау қағидалары бекітілсін.

2. «АИТВ инфекциясының болуына медициналық зерттеп-қарау ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 28 шілдедегі № 552 бұйрығының (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6415 болып тіркелген, 2010 жылғы 9 қазанды № 267-268 (26328-26329) «Егемен Қазақстан» газетінде жариялған) күші жойылды деп танылсын.

3. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің Медициналық көмекті ұйымдастыру департаменті:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркегеннен кейін құнтізбелік он күннің ішінде мерзімді баспасөз басылымдарында және Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық

актілерінің «Әділет» ақпараттық-қықықтық жүйесінде ресми жариялауға жіберуді;

3) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің интернет-ресурсында орналастыруды;

4) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркегеннен кейін он жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің Зан қызметі департаментіне осы тармақтың 1), 2) және 3) тармақшаларымен көзделген ішаралардың орындалуы туралы мәліметтер ұсынуды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму вице-министрі А.В. Цойға жүктелсін.

4. Осы бұйрық оны алғашқы ресми жариялаған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

**Қазақстан Республикасының
Денсаулық сақтау және
әлеуметтік даму министрі**

Т. Дүйсенова

КЕЛІСІЛДІ
Қазақстан Республикасының
Ішкі істер министрі
Қ. Қасымов
2015 жылғы «

[Handwritten signature]

Қазақстан Республикасы
Денсаулық сақтау және
әлеуметтік даму министрінің
2015 жылғы «13» маясөзделген
№ 508 бұйрығымен
бекітілген

**Клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер
бойынша адамдарды АИТВ инфекциясының болуына міндепті
құпия медициналық зерттең-қарау
қағидалары**

1. Жалпы ережелер

1. Осы клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша адамдарды АИТВ инфекциясының болуына міндепті құпия медициналық зерттең-қарау қағидалары (бұдан әрі – Қағидалар) «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің 115-бабының 2-тармағына сәйкес өзірленді және клиникалық және эпидемиологиялық көрсеткіштер бойынша адамдарды АИТВ инфекциясының болуына міндепті құпия медициналық зерттең-қарау жүргізу тәртібін айқындайды.

2. Осы Қағидаларда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

1) АИТВ – адамның иммун тапшылығы вирусы;
2) жүқтырылған иммун тапшылығы синдромы (ЖИТС) – адамның иммун жүйесінің АИТВ-дан қатты зақымдануынан болған патологиялық белгілер байқалатын АИТВ инфекциясының соңғы сатысы;

3) АИТВ инфекциясының болуына клиникалық көрсетілімдер бойынша зерттең-қарау – клиникалық көрсетілімдері бар (оппортунистік аурулар, АИТВ инфекциясын жүқтыру мүмкіндігін көрсететін синдромдар және белгілер) адамдарды міндепті құпия медициналық зерттең-қарау;

4) АИТВ инфекциясының болуына эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша зерттең-қарау – халықтың жекелеген топтарының арасында және АИТВ инфекциясының әрбір жағдайына эпидемиологиялық тексеру жүргізу кезінде белгілі бір аумақтағы эпидемиологиялық жағдаймен түсіндірілетін адамдарды міндепті құпия медициналық зерттең-қарау.

3. Клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша адамдарды АИТВ инфекциясының болуына медициналық зерттең-қарау мақсаттары:

1) АИТВ инфекциясының диагнозын қою;

2) қан және оның компоненттерін құюдың, ағзаларды (ағзалардың бөліктерін), тіндерді, жыныстық, феталдық және өзек жасушаларын трансплантаудың инфекциялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

3) АИТВ инфекциясының тікелей берілу жолының профилактикасы;

4) эпидемиологиялық мониторинг жүргізу: эпидемияны болжая, профилактикалық іс-шараларды өзірлеу және олардың тиімділігін бағалау үшін халықтың жекелеген топтарының арасында АИТВ инфекциясының таралу деңгейін бағалау болып табылады.

4. АИТВ инфекциясына:

1) құпиялықты қамтамасыз ету жағдайында нәтижелері туралы тек зерттеліп-қаралушы және оған тікелей көмек көрсеткен медицина қызметкерлері ғана біletін АИТВ инфекциясының антиденелеріне ЖИТС-тің алдын алу және оған қарсы күрес жөніндегі орталықтардың зертханалары;

2) АИТВ инфекциясын жүктірған аналардан туған балалардың биоматериалын (жаңа алынған қан, қан плазмасы, қан сарысы) ПТР және иммуноблот әдісімен провирустық дезоксирибонуклеиндік қышқылға, рибонуклеиндік қышқылға Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің «ЖИТС-тің алдын алу және оған қарсы күрес жөніндегі респубикалық орталық» шаруашылық жүргізу құқығындағы респубикалық мемлекеттік кесіпорнының зертханасы;

3) АИТВ инфекциясына антиденеге және биологиялық материал донорларының басқа да трансфузиялық инфекцияларына қан орталықтарының зертханалары зерттең-қараулар жүргізеді.

5. Қан орталықтарының зертханаларынан донор қанының үлгісін қайталап зерттеу (орнын ауыстыру) кезінде иммундық-ферменттік талдаудың (бұдан әрі – ИФТ) және (немесе) полимераздың тізбектік реакциясының (бұдан әрі – ПТР) АИТВ инфекциясына құдікті немесе оң нәтижесі алынған жағдайда бұл үлгі растау зерттеуін жүргізу үшін Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің «ЖИТС-тің алдын алу және оған қарсы күрес жөніндегі респубикалық орталық» шаруашылық жүргізу құқығындағы респубикалық мемлекеттік кесіпорнының зертханасына жіберуге жатады.

2. Клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша адамдарды АИТВ инфекциясының болуына міндетті құпия медициналық зерттең-қарауды жүргізу тәртібі

6. Клиникалық көрсетілімдер бойынша АИТВ инфекциясының болуына зерттең-қарауға мынадай аурулары, синдромдары мен симптомдары анықталған адамдар жатады:

- 1) ұзактығы 1 айдан асатын екі және одан да көп лимфа түйіндерінің үлкеюі, персистирленген, жайылған лимфаденопатия;
- 2) белгісіз этиологиядағы қызба (тұрақты немесе ұзактығы бір айдан асатын қайталану);
- 3) түсіндірілмейтін ауыр қахексия немесе стандарттық емдеуді нашар қабылдайтын (балаларда) тамақтанудың айқын бұзылулары, салмақты 10 % немес одан да көп мөлшерде түсініксіз жоғалту;
- 4) 14 және одан астам тәулік бойына созылған (балалардағы) диарея, ұзактығы бір айдан асатын түсініксіз созылмалы диарея;
- 5) себорейлік дерматит, қышымда папулездік бәртпе (балаларда);
- 6) ангулярлық хейлит;
- 7) жогарғы тыныс алу жолдарының қайталанатын инфекциясы (синусит, ортаңғы отит, фарингит, трахеит, бронхит);
- 8) құрсау теміреткі;
- 9) кез-келген диссеминирленген эндемиялық микоз, терең микоздар (кокцидиодоз, өкпеден тыс криптококкоз (криптококктық менингит), споротрихоз, аспергиллез, изоспороз, өкпеден тыс гистоплазмоз, стронгилоидоз, актиномикоз және басқалар);
- 10) өкпелік және өкпеден тыс туберкулез, оның ішінде перифериялық лимфотүйіндердің туберкулезінен басқа, атипиялы микобактериялар тудырган диссеминирленген инфекция;
- 11) ауыз қуысының түкті лейкоплакиясы, қызыл иектің сыйықтық эритемасы;
- 12) әдеттегі емдеуге көнбейтін ауыр созылмалы қайталанатын пневмония және созылмалы бронхиттер (жыл бойы 2 және одан көп реттік жиілікпен), симптомы жоқ және клиникалық айқын лимфоидтық интерстициалдық пневмония;
- 13) сепсис, ішкі ағзалардың созылмалы және қайталанатын ірінді-бактериялық аурулары (пневмония, плевра эмпиемасы, менингит, менингоэнцефалиттер, сүйек және буындардың инфекциясы, ірінді миозит сальмонеллездік септицемия (*Salmonella typhi* басқа), стоматиттер, гингивиттер, периодонтиттер және басқалар);
- 14) пневмоцистік пневмония;
- 15) ішкі ағзаларды зақымдайтын және тері мен шырышты қабықтарды, оның ішінде көзді созылмалы (ауырғаннан бір айдан аса ұзактықта) зақымдайтын, қарапайым ұшық вирусы тудырган инфекциялар;
- 16) кардиомиопатия;
- 17) нефропатия;
- 18) этиологиясы белгісіз энцефалопатия;
- 19) үдемелі мультифокалдық лейкоэнцефалопатия;
- 20) «Капоши» саркомасы;

- 21) ісіктер, оның ішінде лимфома (бас миының) немесе В-жасушалы лимфома;
- 22) орталық нерв жүйесінің токсоплазмозы;
- 23) өңештің, бронхтың, кенірдектің, өкпенің, ауыз қуысының шырышты қабығының және мұрынның кандидозы;
- 24) атипті микобактериялар тудырган диссеминирленген инфекция;
- 25) этиологиясы белгісіз қахексия;
- 26) қарапайым емдеуге келмейтін созылмалы қайталараптың пиодермия;
- 27) этиологиясы белгісіз әйелдердің жыныс мүшесі аумағының ауыр созылмалы қабыну аурулары;
- 28) әйелдердің жыныс мүшелерінің инвазивтік ісіктері;
- 29) ауру басталғаннан кейін 3 айдан соң мононуклеоз;
- 30) белгіленген диагнозы бар, жыныстық жолмен берілетін инфекциялар (мерез, хламидиоз, трихомониаз, соз, гениталдық ұшық, вирусты папилломатоз және басқалар);
- 31) диагнозы расталған кездегі «В» және «С» вирусты гепатиттері;
- 32) ауқымды сулы кондиломалар;
- 33) жайылған бәртпелері бар контагиоздық моллюск, ірі шорланған контагиоздық моллюск;
- 34) бұрын дені сау болған адамдардағы алғашқы жарыместік;
- 35) жүйелі түрде қан және оның компоненттерін құйдыратын, гемофилиямен және басқа да аурулармен ауыратын науқастар;
- 36) жайылған цитомегаловирустық инфекция.

7. Адамдарды АИТВ инфекциясының болуына эпидемиологиялық көрсетілімдері бойынша зерттеп-қарауға мыналар жатады:

- 1) қан, оның компоненттерін, ағзалар (ағза бөліктері), тіндер, жыныстық, феталдық және дің жасушалары мен басқа да биологиялық материалдардың реципиенттеріне гемотрансфузияға (трансплантацияға) дейін және 1 айдан соң және 3 айдан кейін ЖИТС-тің алдын алу және оған қарсы құрес жөніндегі аумақтық орталықтардың зертханаларында жүргізіледі;
- 2) жүгінген кезде АИТВ-жұқтырған адамдардың және ЖИТС-пен ауыратын науқастардың жыныстық серіктестері;
- 3) жүгінген кезде инъекциялық есірткілерді бірге пайдаланатын серіктестер;
- 4) халықтың осал топтары (бұдан әрі-ХОТ):
инъекциялық есірткілерді тұтынатын адамдар, оның ішінде наркологиялық қызметке есепке алу кезіндегі адамдар және әрбір 6 ай сайын;
жүгінген кезде ерлермен жыныстық қарым-қатынасы бар ерлер;
- 5) қамауда отырған адамдар және сottalғандар тергеу изоляторларына, түзету мекемелеріне келіп түскен кезде, түскеннен кейін 6 айдан соң,

босатылу алдында және мекемеде болу кезінде қалауы бойынша АИТВ инфекциясына зерттеліп-қаралады;

- 6) жүгінген кезде ретсіз жыныстық қатынастары бар адамдар;
- 7) АИТВ жүктырған аналардан туған 1-2 айлық балалар;
- 8) қызметтік міндеттерін орындау кезінде апаттық жағдай нәтижесінде (медициналық манипуляция кезінде) зардал шеккен адамдар және жүктыру қаупіне ұшыраған адамдар (жыныстық қатынаста болғанда және басқа да жағдайларда) жүгіну сәтінде АИТВ инфекциясының болуына медициналық тексеруден және одан әрі 1 және 3 айдан кейін одан әрі зерттеп-қараудан өтеді;
- 9) қанмен, басқа да биоматериалдармен байланысты болған медицина қызметкерлері жұмысқа түру кезінде және одан әрі жылына 1 рет зерттеп-қаралады;
- 10) әскери қызметке шақырылған, келісімшарт бойынша жұмысқа тұратын адамдар;
- 11) жүкті әйелдер:
есепке түру кезінде және жүктіліктің 28-30 аптасында (екі реттік зерттеп-қарау);
жүктілікті үзер алдында;
босандыру мекемелеріне келіп түскен АИТВ инфекциясына екі реттік зерттеп-қарау нәтижелері жоқ немесе босануға келіп түскенге дейін 3 аптадан аса уақытта бірнеше рет зерттеліп-қаралған;
- 12) уақытша ұстau изоляторына, қабылдау-бөлу орнына, әкімшілік-қамалушыларға арналған арнайы қабылдау бөліміне, әлеуметтік бейімдеу орталықтары мен ғоналту орталықтарына келіп түскен кездегі адамдар.

8. АИТВ инфекциясының болуына клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша жедел-тестпен зерттеп-қарауга, содан кейін ИФТ-ға зерттеп-қарауға жататындар:

- 1) жүкті әйелдер:
белгісіз АИТВ-мәртебесі бар босануға келгенде;
босануға келіп түскенге дейін 3 аптадан аса бірнеше рет АИТВ инфекциясына зерттеліп-қаралғандар;
босануға алмасу картасынсыз келіп түскендер;
- 2) апатты жағдайлардан зардал шеккендер (АИТВ мәртебесін және инфекцияның болжамды көзін анықтау, қауіп дәрежесін бағалау және байланыстан кейін антиретровирустық профилактика тағайындау үшін);
- 3) ХОТ (жедел-тестің он нәтижесі болғанда).

9. Адамдарды АИТВ инфекциясының болуына зерттеп-қарау алдында міндettі тестке дейінгі консультация жүргізіледі, нәтижесін беру кезінде тестен кейінгі АИТВ инфекциясының профилактикасы мәселелері бойынша міндettі консультация жүргізіледі.

Аумақтық ЖИТС орталығының дәрігері зерттеліп-қаралушыны АИТВ инфекциясының он нәтижесі, өзінің және айналасындағы адамдардың

денсаулығын қорғауға бағытталған қауіпсіздік шараларын сақтау қажеттігі туралы жазбаша хабарлайды, сондай-ақ, басқа адамдарға жүктірған жағдайда әкімшілік және қылмыстық жауапкершігі туралы ескерtedі.

10. Адамдарды АИТВ инфекциясының болуына клиникалық және эпидемиологиялық көрсетілімдер бойынша зерттең-қарау кезінде мыналар толтырылады: зерттең-қарау коды, жеке басын куәландыратын құжатқа сәйкес адамдардың жеке деректері (толық тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), туған жылы), үйінің мекенжайы, азаматтығы.

11. АИТВ инфекциясына зерттеліп-қаралатын адамдардан қан алу меншік нысанына және ведомстволық тиістілігіне қарамастан медициналық үйымдарда және қылмыстық-атқару жүйесінің мекемелері мен ішкі істер бөлімшелерінің медициналық бөлімдерінде жүргізіледі.

12. Қан үлгілері «Денсаулық сақтау үйымдарының бастапқы медициналық құжаттамасының нысандарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің міндеттін атқарушысының 2010 жылғы 23 қарашадағы № 907 бүйрүғымен бекітілген, нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6697 болып тіркелген нысандар бойынша ИФТ әдісімен АИТВ-ға антиденелерді зерттеуге жолдама арқылы жіберіледі:

жеке – бір данада (№264-8/е нысан);
тізіммен – екі данада (№264/е нысан).

3. Қорытынды ережелер

13. АИТВ инфекциясының болуы туралы нәтижені аумақтық ЖИТС орталықтары арқылы жүргізілген зерттеулердің негізінде Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің «ЖИТС-тің алдын алу және оған қарсы күрес жөніндегі респубикалық орталығы» шаруашылық жүргізу құқығындағы респубикалық мемлекеттік кәсіпорны береді.

14. Зерттеліп-қаралушы АИТВ инфекциясының жоқтығы туралы нәтижені тестілеу орны бойынша алады.

Зерттеліп-қаралушының талабы бойынша жеке басын куәландыратын құжатын көрсеткен жағдайда ЖИТС-тің алдын алу және оған қарсы күрес жөніндегі орталықтар «АИТВ инфекциясы мәселелері бойынша тегін негізде Қазақстан Республикасы азаматтарының және оралмандардың ерікті турде анонимдік және (немесе) құпия медициналық зерттеліп-қаралу және консультация алу қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 22 сәуірдегі № 246 бүйрүғымен бекітілген, нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11145 болып тіркелген анықтама-сертификат береді.

15. Кәмелетке толмағандар мен әрекетке қабілетсіз адамдарды АИТВ инфекциясының болуына зерттеп-карау нәтижелері олардың заңды өкілдеріне беріледі.

